

Gubben och gumman som gjorde arbetsbyte : [folksaga] /

78 Hz Fo1. Sagoböcker, Öbergs. 2.

National Library
of Sweden

Under
Barn
Saml.
Fol.

Gubben och Gumman

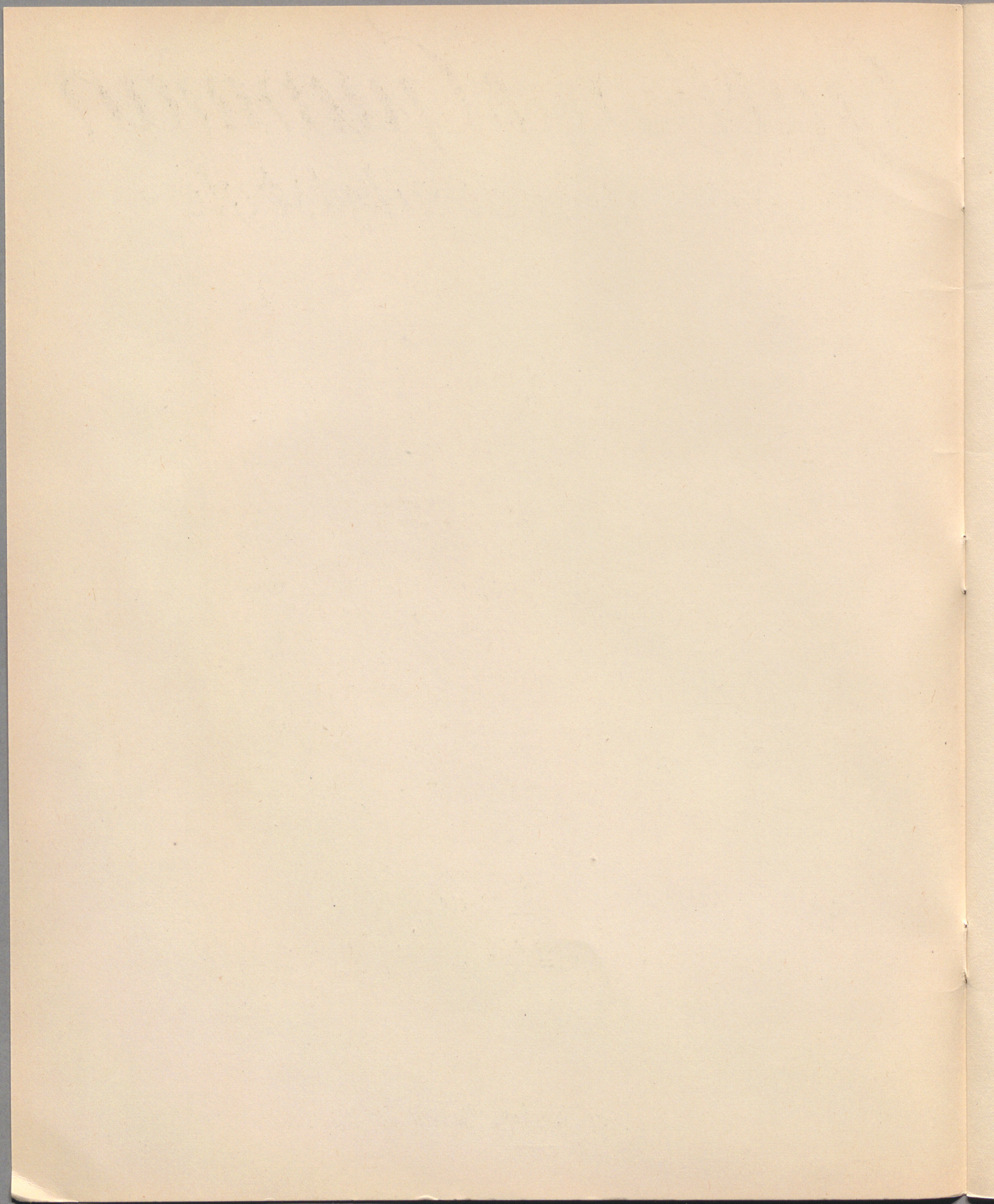
« som gjorde arbetsbyte »

- med teckningar -
- av -

§ GUNNAR § NOELIN §

ÖBERG'S LAGOBÖCKER II

Öbergs Sagaböcker II

GULLBET och GUMMAN
som gjorde arbetsbyte

(Folksaga)

- med teckningar -
av -

* GUNNAR NOELIN *

• Aktieföretaget J.O. Öberg & Son •
• Eskilstuna 1922 •

AKTIEBOLAGET J. O. ÖBERG & SONS FÖRLAG
ESKILSTUNA

GUBBEN och GUMMAN Som gjorde arbetsbyte

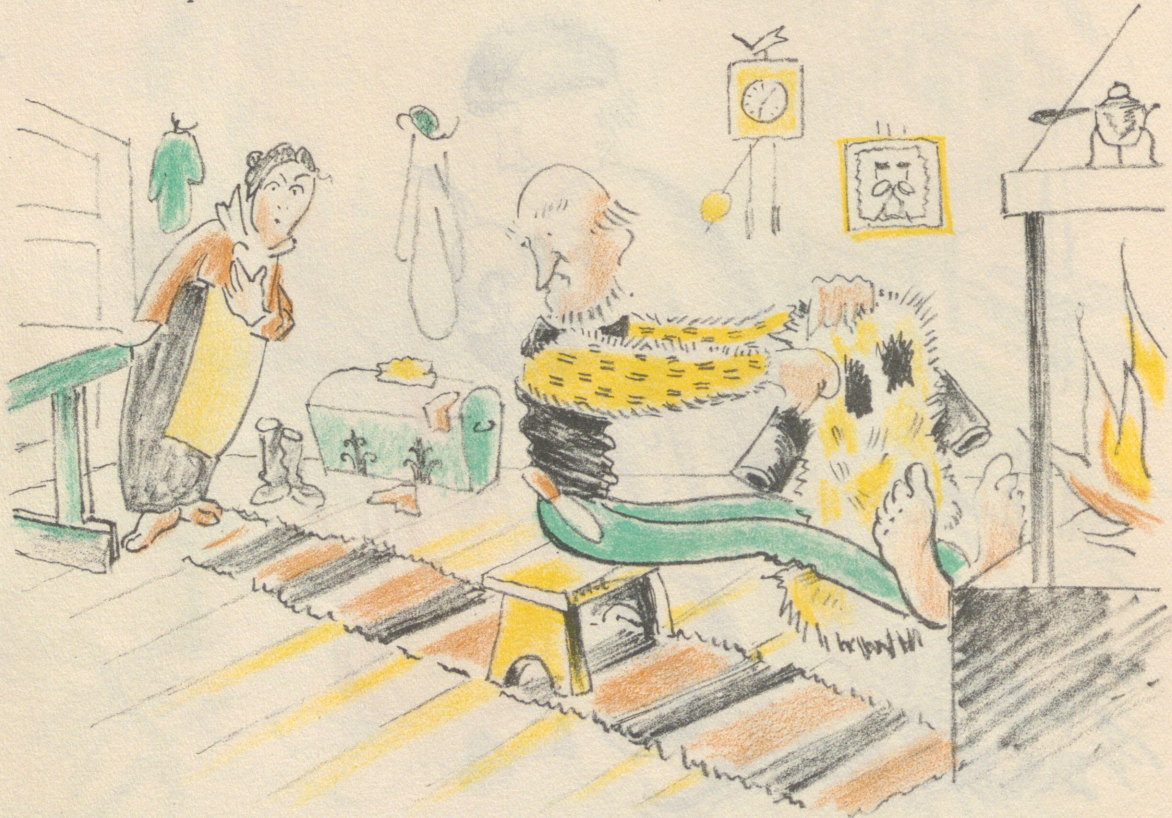

Det var en gång ett gift folk, som levde sams med varandra och jämkade sig skäligen bra fram här i världen. De drogo icke var åt sitt håll, utan hjälptes åt, så att ingen nöd gick på dem. Gubben hade sitt arbete utomhus, förstås. Han gick i skogen och svedde hank* och tjänade ihop till födan åt både sig och gumman, medan hon höll sig hemma i huset, ställde och ordnade med allt och lagade maten, spann, vävde och dyligt.

*) Smala grangrenar »basas», d. v. s. uppmjukas vid eld och vridas sedan ihop till ringar eller »hank». Dessa användas, då gärdesgårdar byggas, och trädas över varje störpar för att hålla ihop detta.

Men när gubben kom hem om kvällarna och var stelfrusen om fingrarna och svag i knäveckan, tyckte han nog, att gumman hade det riktigt rart, mot vad han hade. Och då kunde allt hända, att de munhöggos litet smått, medan de vilade sig.

Så bar det sig så till en kväll, när gubben satt genomvåt i spisen och torkade skinnpälsen, att han började gnälla och klaga över att han ensam fick träla och släpa till huset. »Du har det allt mycket bättre än jag, du», sade

han, »och medan en annan stackare får knoga i skogen, frysa och slita ont, sitter du vid spisen och bara kokar mat och värmer dig hela dagen från morgon till kväll.»

»Tycker du det, du?» sade gumman, »men det tycker inte jag, ty jag har allt händerna fulla med arbete, jag också, må du tro, och jag menar, att du skulle ha det så lagom bra, om jag icke ställde med mina ordningar här hemma. Men sådana äro karlarne; de sakna inte kon förrän båset är tomt.»

»A, så du ger dig till att skrävla och skryta», sade gubben. »Vad har du väl för arbete mot vad jag har?»

»Skrävla och skryta», utbrast gumman, som blev förtretad över dessa ord.

»Skrävla och skryta», sade hon. »Du måste väl vara den, som minst har något att skrävla över. Vad har du att göra? Plocka riskvistar och basa och vrida ihop dem till några usla hankar, det måste väl inte vara något arbete att skryta över, tycker jag. Nej, annat slag är det för mig. Jag skall se till både ko och gris, jag skall sopa och raka, brygga och baka, karda och spinna, nysta och tvinna, spola och väva, klippa och skära, sy och sömma, lappa och laga — och det alltihop bara för att du skall ha något att äta, och för att icke kläderna dina ska' falla i trasor...»

»Ts, ts, kära hjärtandes», sade gubben, »du tappar ju rakt andan, så

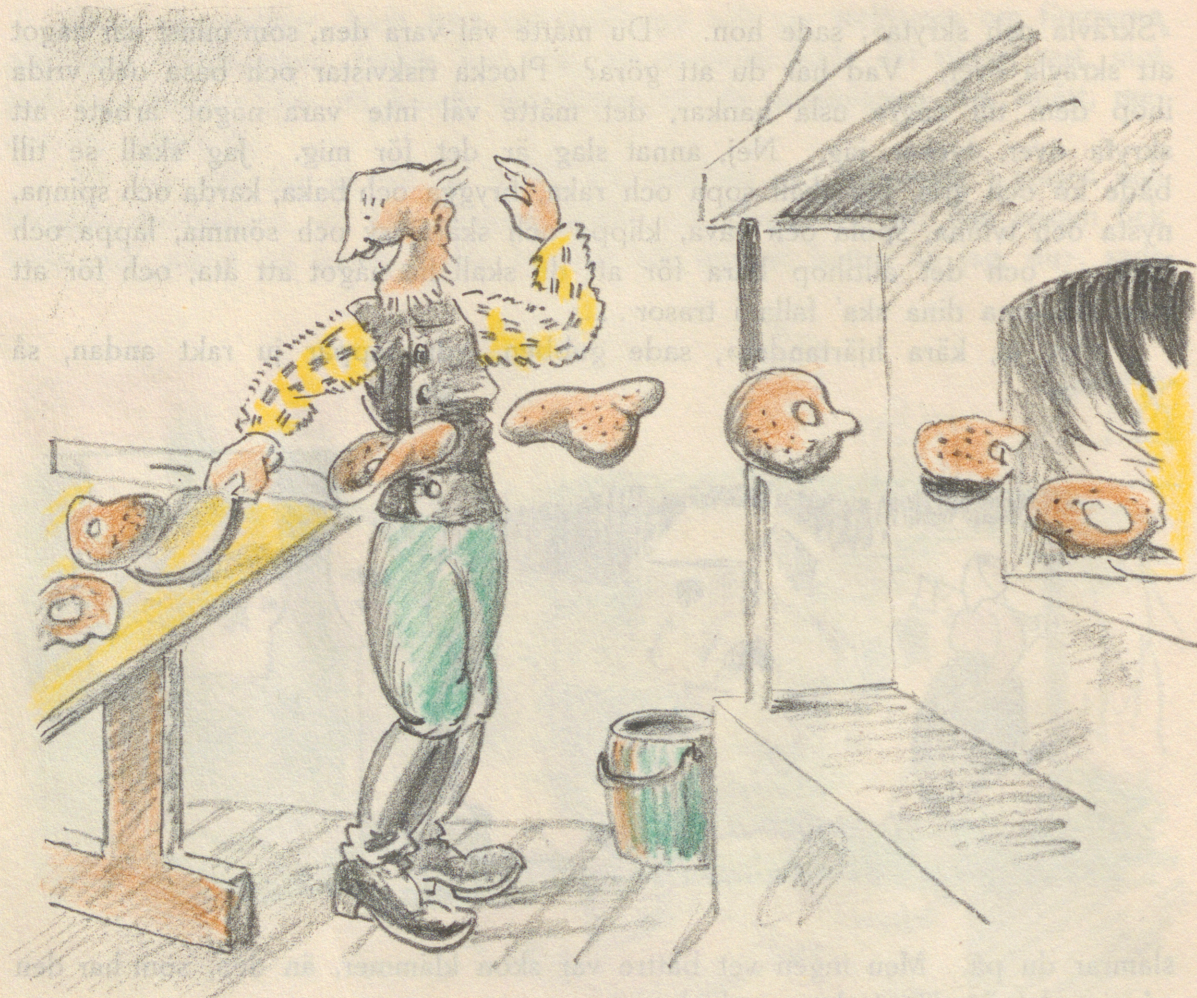
slamrar du på. Men ingen vet bättre var skon klämmer, än den, som har den på sig, det är säkert det», sade han.

»Vet ja?» svarade gumman. »Men har du att knoga så, som du säger, så må vi göra arbetsbyte i morgon. Jag ger mig av till skogen och sveder hank, och du blir hemma och sköter mina sysslor, så kommer det väl att spörjas vem som har det värst.»

Ja, det var gubben genast med om, och så blevo de ense om att byta.

På morgonen tog gumman yxan och gjorde sig i ordning, och när hon skulle gå, sade hon till gubben: »Nu skall du passa på kon och grisen, och baka och kärna smör och koka grönkål till middagen, och låt mig se, att du gör allt det där med ordning!»

»Ååh», sade gubben, »bekymra dig inte, du! Värre saker har jag skött om i mina dagar. Jämka dig i väg nu bara och laga, att du kommer hem till middagen, och inte hugger armar och ben av dig till dess.»

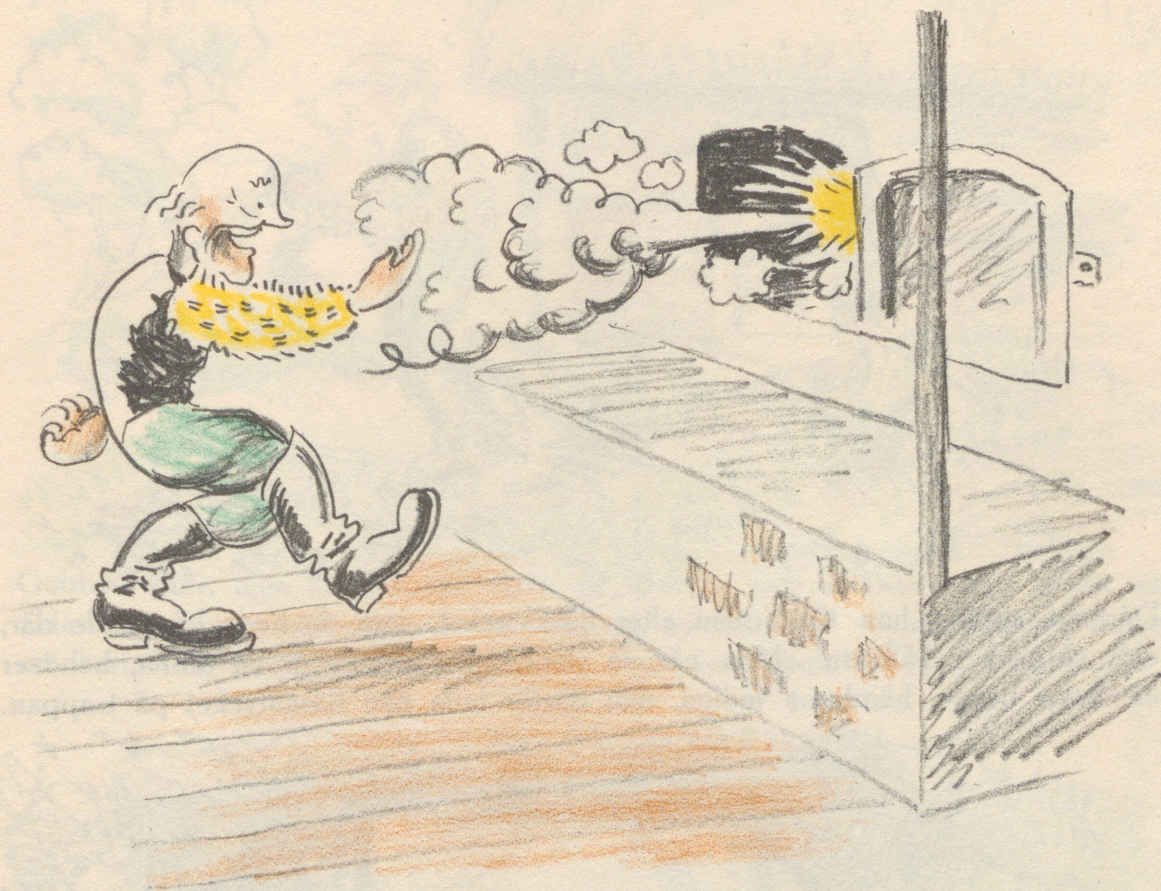

Så gav sig gumman i väg åt skogen, och gubben stod på förstutrappan och såg efter henne.

»Jag undrar just, hur det skall gå för henne», sade han och ruskade på huvudet, »men när kvinnfolken få sin vilja fram, så gråta de inte.»

*

Men nu skulle väl gubben också ta i tu med sina sysslor för dagen. Han eldade upp ugnen, vräkte mjöl och vatten i bakträget och tog till att knåda och älta, så mycket han orkade. När han så tyckte, att degen var passande, började han trilla och rulla ihop den ena kakan efter den andra. Somliga voro stora och somliga små, somliga voro trinda och somliga vinda, så att de

sågo just riktigt nymodiga ut. Men det gjorde det samma, bara det gick undan. »Trind eller vind slinker lika lätt in», sa' han, och så kastade han in dem på glöden i ugnen, ty att han först skulle sopa och raka, det förstod han sig icke på.

När han så hade fått in hela baket, fick han ögonen på jästen. »Så to-kigt det var, den skulle ju vara med, den också!» Men bättre sent än aldrig, tänkte han, och så kastade han jästen efter in i ugnen, så att det fräste efter det. »Det tror jag gjorde nytta», sade han, »ty nu kan en riktigt höra, hur det jäser, och när mor kommer hem, skall hon få bröd, som hon aldrig har sett maken till, än mindre själv smakat på.»

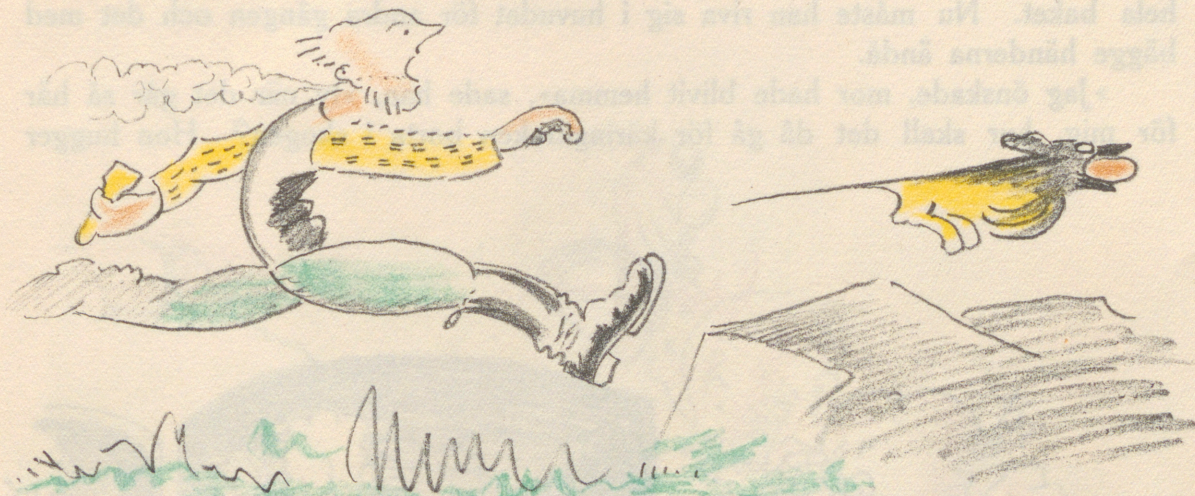
Färskt bröd är gott för gamla tänder, men får en fläsk ock dricka till, så så smakar det ändå bättre, och ett litet kalas kunde han väl ändå bestå sig, när käringen hans hade sådant varenda dag, medan han höll till i skogen.

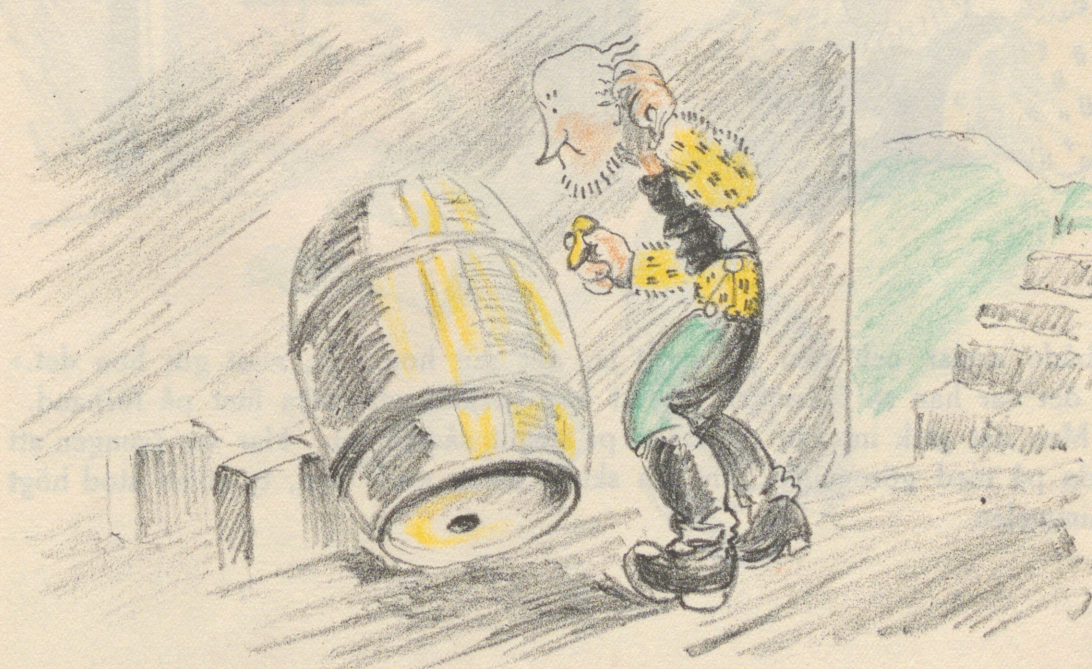
Därmed sprang han till boden efter fläskstycket, som de hade hängande där, och så ned i källaren. Men när en skall tappa dricka ur en tunna, behöver en hava bägge händerna lediga, och därför lade han fläskstycket på trappan.

Då gick där i samma stund en hund och smög i buskarna, och gubben såg honom icke. Men han fick lukt på fläskstycket, och knappt hade gubben fått tappan ur tunnan, förrän hunden högg tag i stycket och sprang sin väg åt skogen.

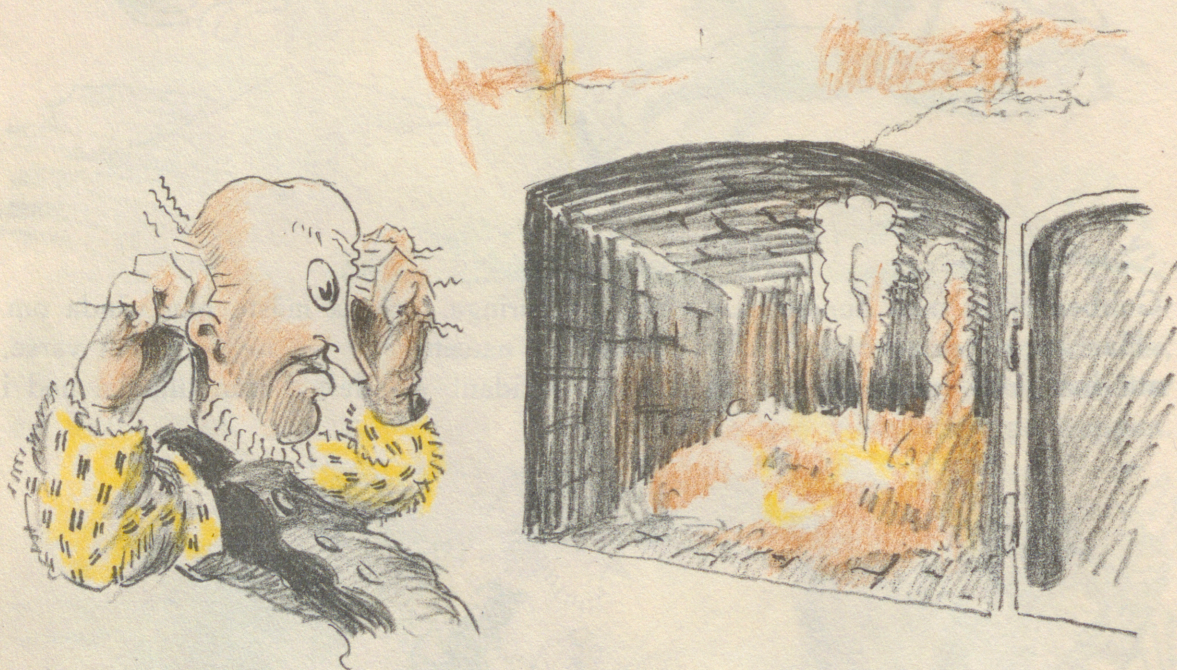
Gubben efter, men hunden var värre att springa, och så måste han vända om.
»Har en nånsin sett sådant! Ja, har en nånsin sett» — nu blev han varse,
att han höll tunntappen i handen — »sådant elände!» Han tillbaka ned i

källaren, men nu var tunnan tom, och drickat hade sjunkit ned i jorden.
Gubben till att riva sig i huvudet för att hitta på råd. »Det här blir ett
dåligt kalas det», sade han, »men har man bröd, så lider man ingen nöd».

Därvid gick han in i stugan och skulle taga sig en smakekaka, men han blev så lagom glad, när han fick upp ugnsluckan, ty det var en glödhög av hela baket. Nu måste han riva sig i huvudet för andra gången och det med bägge händerna ändå.

»Jag önskade, mor hade blivit hemma», sade han, »ty när det går så här för mig, hur skall det då gå för käringkraken borta i skogen? Hon hugger

väl både armar och ben av sig. Ja, det gör hon. Ja, visst gör hon det.» Och det var han så tvärsäker på, att han började att gråta litet på förhand.

Men det gick inte an att tänka på något sådant nu. Har var tvungen att skynda på med göromålen, om han skulle hinna med dem, ty solen stod högt på himmelen.

*

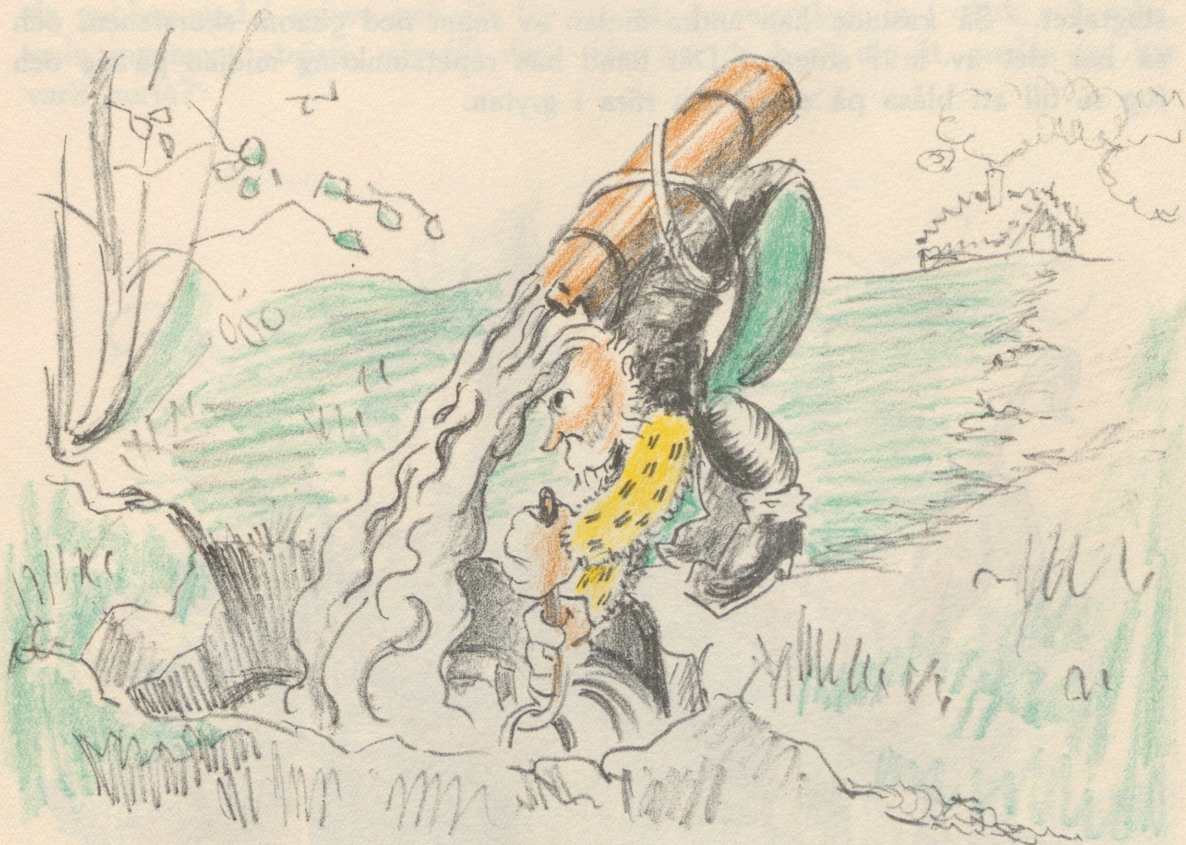
Nu skulle gubben koka grönkål, var det sagt, men vad skulle han koka den av? Han såg sig omkring i stugan. Gummans nya ylletröja hängde på en spik vid dörren, och det var det enda, som lyste grönt i hela stugan.

Måne det var den hon menade? Ja, visst var det väl det, ty vad skulle det annars vara för grönt, när han inte kunde bli varse något annat? Han ned med tröjan och till att hacka den i små bitar, och den lade han i grytan, så nu var det nog bra med den saken. Men han skulle ha vatten till att koka den i, och det var en lång väg till källan, och så skulle han kärna smör också, och det led på tiden.

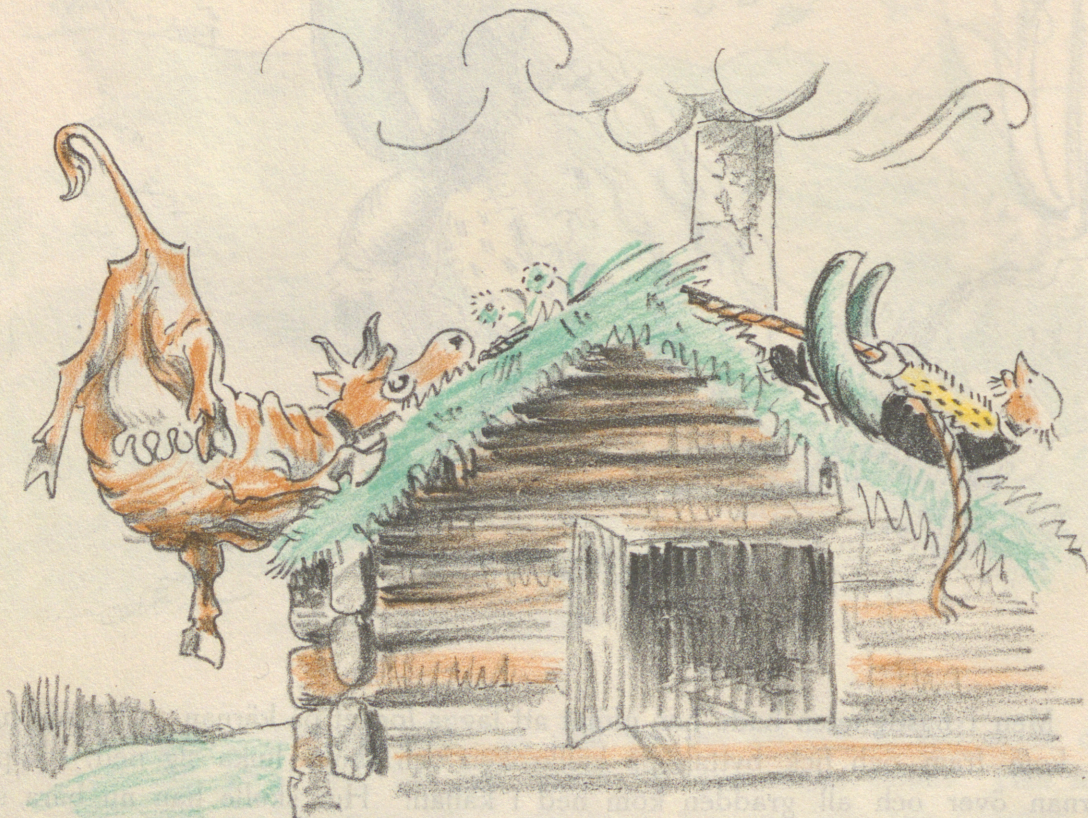
»Bättre vara brödlös än rådlös», tänkte han, »och om jag nu tar kärnan på ryggen och skakar henne bra, medan jag går till källan, har jag nog smör, när jag kommer hem.» Så gjorde han också. Han tog kärnan på ryggen och byttan i näven och gav sig i väg. »Det här skulle då aldrig käringen kunnat hitta på, om hon också levde i hundra år», sade han och var så belåten och nöjd med sig själv, när han gick utför backen och sprätte med benen och svängde med kroppen, så att kärnan for hit och dit mellan axlarna på honom.

Men i hastigheten hade han glömt att lägga locket på kärnan. Och när han nu kom fram och fick byttan på källkroken och skulle huka sig ned, stälpte kärnan över och all grädden kom ned i källan. Hur skulle han nu bära sig åt? Inte kunde han riva sig i huvudet heller för att hitta på råd, ty det var som att sticka handen i en filbunke. Sådan såg han ut. Byttan fick han väl opp ändå, men han sprätte så lagom med benen, när han gick hemåt, ty nu var han riktigt misslynt och bedrövad.

Bäst som han gick, fick han höra det böla i fähuset, och då kom han ihåg, att han skulle akta på kon också. Hur skulle väl det gå till? Inte kunde han stå i spisen och koka kol och på samma gång springa i täppan och mota kon, det var då alldeles omöjligt. »Men karl är karl, vände honom, hur man vill!» Torvtaket på stugan sken så grönt i solen; där var det nog ett rart bete. »Dit skall jag dra opp henne», tänkte han, och så slog han ett rep om-

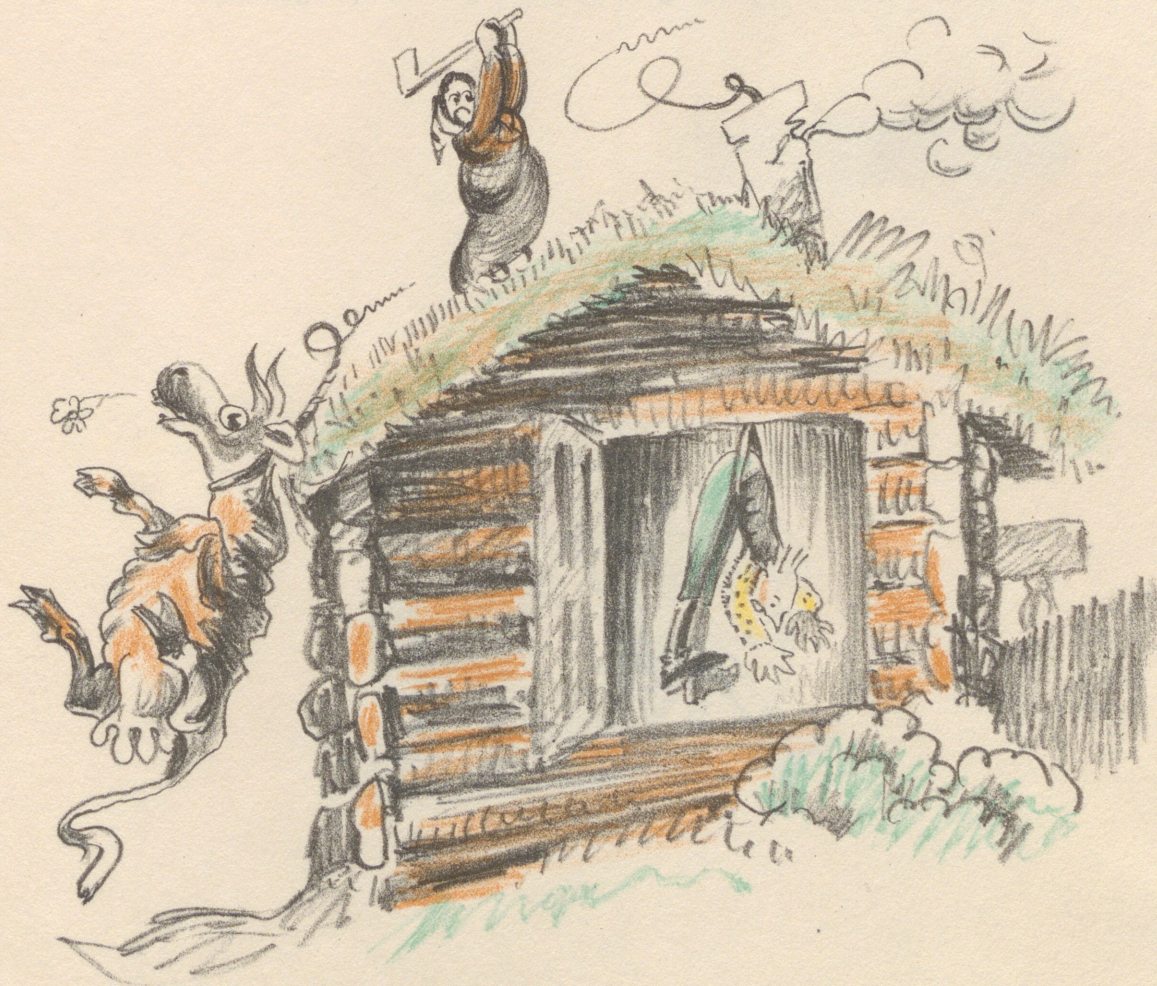
kring halsen på kon, och hur han stretade och drog, fick han upp henne på stugtaket. Så kastade han andra ändan av repet ned genom skorstenen, och så bar det av in i stugan. Där band han repet omkring midjan på sig och tog så till att blåsa på elden och röra i grytan.

»Det är då för innerligen väl, att jag inte är någon fårskalle», tänkte han, ty nu hade han ju ställt till det riktigt bra. Men bäst han stod där och blåste, trillade kon ned från stugtaket, och han själv rycktes opp i skorstenen, och där blev han sittande, hopviken som en fällkniv.

Men just, då kom gumman hem från skogen med en stor knippa hank på ryggen. Det första, hon fick ögonen på, var kon, som hängde på stugväg-

gen. Hon skyndade sig att hugga av repet, och när kon föll i marken, trillade gubben ned i spisen, och där låg han när gumman kom in. »Ack, ack, ack», sade gumman, »trösta mig för dig! Hur har du burit dig åt, medan jag har varit borta?»

»Håjåjå! Håjåjå!» kved gubben. Han kunde icke säga något, ty så illa hade han blivit svedd i elden. Men hur han hade ställt till, det blev hon snart varse. Fläskstycket var borta, drickstunnan tom och brödet bränt. Grädden låg i källan och tröjan i grytan, kon var strypt och gubben svedd.

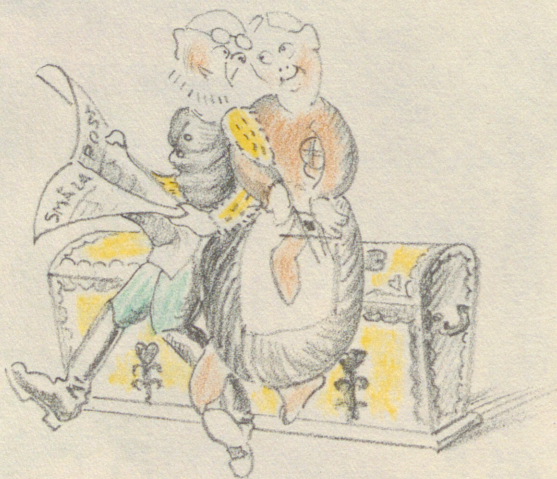
»Trösta mig för dig! Trösta mig för dig!» klagade gumman och tog sig till att storgråta.

»Jag menar du blir hemma, mor, och sköter om huset som förr», sade gubben, som hade kvicknat vid så pass, att han kunde tala igen, men han grät han också.

»Och du går till skogen, far?» sade gumman.

»Ja-a.»

Så blev det också, och aldrig mer trätte gubben på gumman.

I SERIEN
ÖBERGS SAGOBÖCKER

finnas i varje bok- & pappershandel:

- I. RÖDLUVAN.
- II. GUBBEN OCH GUMMAN
SOM GJORDE ARBETSBYTE.
- III. NISSES FRAMTIDSPLANER,
samtliga med teckningar av GUNNAR NOTINI.
Pris 1 kr. pr bok.

ÖBERGS KLIPPBOK
tillsammans med
ÖBERGS KLIPPAPPER

rekommenderas av alla pedagoger såsom lämpligaste.
förströelse för barn
Till salu i varje bok- pappershandel.

LILLENS BOK
OCH
LILLANS BOK

avsedda för uppteckning av märkligare data och
händelser under barnets uppväxtår.
Till salu i varje bok- och pappershandel.